

แนวปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจ ไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา

แนวปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา

03

การใช้ดุลยพินิจ ไม่รับคำร้องทุกข์ ในคดีอาญา

ของพนักงานสอบสวน

1

เป็นเรื่องทางแพ่ง

พนักงานสอบสวนลงบันทึกประจำวัน
และชี้แจงหลักกฎหมายให้ทราบ

2

แจ้งความเป็นหลักฐาน

ผู้แจ้งไม่มีความประสงค์
จะดำเนินคดีอาญา

3

ไม่ลงลายมือชื่อ

ถือว่าไม่ได้ร้องทุกข์ตามระเบียบ

4

บัตรสนเท่ห์

ผู้กล่าวโทษไม่แจ้งว่าเป็นผู้ใด
หรือใช้นามแฝง

ที่มา : กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี
Criminal Affairs Division

แนวปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ ในคดีอาญา

๑. การรับแจ้งความ

การรับแจ้งความ ให้ผู้รับแจ้งความพึงระลึกไว้เสมอว่า การรับแจ้งความเป็นหน้าที่ที่จะต้องบริการประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า “เป็นตำรวจมีอาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน” จึงต้องรับแจ้งความ และให้บริการทุกเรื่องโดยให้ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การดำเนินการเมื่อได้รับแจ้งความ

๑.๑.๑ เมื่อมีผู้มาติดต่อราชการที่หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ไม่ว่าด้วยเรื่องใดๆ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทักทาย อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว ห้ามมิให้หลีกเลี่ยงหรือละเลยหรือปิดความลับผิดชอบ

๑.๑.๒ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา และผู้แจ้งมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องบันทึกคำแจ้งความนั้น ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนการแจ้งเอกสารหายให้บันทึกการรับแจ้งไว้ในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย

๑.๑.๓ เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนทักทายผู้แจ้งและถามว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ หรือผู้กล่าวโทษอาจกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้ และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ไม่ว่าเหตุจะเป็นจริงหรือไม่ หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม ห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจตน และให้

ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑.๓.๑ การรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน โดยให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบว่าด้วยการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ โดยให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบกไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ยื่นเรื่องในวันที่ยื่นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษได้หรือไม่ก็ตาม หรือทำสำนวนการสอบสวนและลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบดำเนินการสอบสวนโดยไม่ชักช้า

กรณีร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร ให้รับแจ้งความโดยลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้ หลังจากนั้นให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

๑.๑.๓.๒ การรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนแต่เป็นกรณีที่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมรับข้อเท็จจริงตามระเบียบหรือคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน และคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือกรณีอื่นๆ พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำการสอบสวน แต่ให้ลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้ง

ความไว้ใน สมุดสารบบการรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน (แบบ ส ๕๖ - ๗๔)

๑.๑.๔ การรับแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าความผิดอาญาได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙

(๒) กรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกัน หรือในระหว่างหลายจังหวัดให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑ โดยให้พนักงานสอบสวนที่รับแจ้งความดำเนินการสอบสวนเบื้องต้น แล้วเสนอความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจ ชี้ขาดวินิจฉัยสั่งการ

๑.๑.๕ การรับแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แล้วรีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่บันทึกการรับแจ้งความไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี

กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางแพ่งก็ให้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องในทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ก็ให้พนักงานสอบสวน

พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๑.๑.๖ ในกรณีเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมรับร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน หรือเมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนทท์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่า เขาคือใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

ในกรณีผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมรับร้องทุกข์ตามระเบียบ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามหน้าที่โดยมิชักช้า หลังจากนั้นจึงรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะ เทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อจะไม่ทำการสอบสวน

กรณีดังกล่าว หากผู้บังคับบัญชามีความเห็นที่ไม่ต้องทำการสอบสวนให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้งความไว้ในสมุดสารบบการรับแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน (แบบ ส.๕๖-๗๔)

ในกรณีเป็นความผิดอาญาแผ่นดินและไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามวรรคสองให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนว่ามีมูลความผิดหรือไม่ ถ้าปรากฏเป็นความผิดแล้วเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป

๑.๒ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน

เพื่อเป็นการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีจราจรทางบกซึ่งมิใช่ผู้ต้องหา หรือญาติของผู้ตายในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ได้รับทราบความคืบหน้าผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน จึงให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติดังนี้

๑.๒.๑ คดีทุกประเภทที่มีผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้แจ้งความคืบหน้าผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีจราจรทางบกซึ่งมิใช่ผู้ต้องหา หรือญาติของผู้ตายในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพทราบ โดยให้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่แจ้งความคืบหน้า

๑.๒.๒ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบให้ทำเป็นหนังสือแจ้งความคืบหน้าการสอบสวน โดยมีระยะเวลาในการแจ้งความคืบหน้าผลการสอบสวน

ดังนี้

๑.๒.๒.๑ ครั้งแรก เมื่อครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

๑.๒.๒.๒ ครั้งที่สอง เมื่อครบกำหนด ๖๐ วันนับแต่วันที่แจ้งครั้งแรก

๑.๒.๒.๓ ครั้งที่สาม เมื่อสรุปสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการทั้งนี้ หากมีการออกหมายจับ หรือจับกุมผู้ต้องหาได้ก็ให้แจ้งผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบด้วย

ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน
ในกรณีไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา*
THE PROBLEMS OF EXERCISE OF DISCRETION OF
INQUIRY OFFICIALS IN CASE OF COMPLAINT REJECTION
IN THE CRIMINAL CASES

พรอมา วงศ์เจริญ

Pornuma wongjarearn

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: kunpearva7777@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา 2) เสนอแนวทางในการนำหลักดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร และลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน โดยคัดเลือก ผู้บังคับบัญชา จำนวน 2 คน พนักงานสอบสวนจำนวน 5 คน และผู้เสียหายจำนวน 10 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตภูธรภาค 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 สถานีตำรวจ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในแต่ละพื้นที่อย่างครอบคลุม ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ดุลยพินิจกล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อย พนักงานสอบสวนบางนายถูกโยกย้ายจากสายงานอื่น ปัญหาค่าตอบแทนการทำสำนวน การประวิงเวลาให้ล่าช้า และพบว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน 2) เสนอแนวทางในการนำหลักดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนควรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ควรกำหนดหน้าที่ในการติดตามสำนวนคดี ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวน ควรมีหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและ ผู้บังคับบัญชา ควรบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายที่อุทธรณ์คัดค้านการใช้ดุลยพินิจของพนักงาน

* Received 4 May 2021; Revised 19 October 2021; Accepted 25 October 2021

สอบสวนและเห็นควรเพิ่มช่องทางในการร้องทุกข์โดยช่องทางโทรศัพท์หรือจะส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล)

คำสำคัญ: การใช้ดุลยพินิจ, พนักงานสอบสวน, คำร้องทุกข์

Abstract

The objectives of this article were to 1) study the principle of the inquiry official discretion as to rejection of criminal case filed by a victim and 2) suggest solutions for using the inquiry official discretion as to acceptance of criminal case to ensure people's fairness. The research adopted the qualitative research method using the documentary analysis and in-depth interview. The research data was collected by the in-depth interview of relevant parties. The key informants were 17 purposively selected people including 2 chiefs, 5 inquiry officials and 10 victims from 5 police stations in Provincial Police Region 8 Area Surat Thani Province. This is to understand the differences existing in each area comprehensively. The study found that: 1) there were various factors causing the problem of the principle of the inquiry official discretion as to rejection of criminal case filed by a victim as follows. The number of an inquiry official was small. Some officials were transferred from other departments. The compensation for a case was inappropriate. Their performance was sluggish. Their chief intervened in inquiry official discretion. 2) The official discretion principle must ensure the fairness. The chief shall ensure the inquiry official enjoys freedom in decision. The inquiry official should be assigned officially to monitor the case file. The number of inquiry official should be increased. The chief and inquiry officials' performance and transparency should be examined by an external agency. The victim should have right to voice a complaint filed by telephone and e-mail.

Keywords: Discretion, Inquiry Official, Complaint

บทนำ

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถูกส่งต่อไปยังขั้นตอนการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล โดยมีตำรวจเป็นผู้รวบรวม

พยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายแผ่นดินฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล หลังจากเมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้วเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพ เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2549) การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยเริ่มจากขั้นตอนแรกคือการร้องทุกข์ โดยบุคคลที่มีอำนาจร้องทุกข์ คือผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นผู้เสียหายจะต้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 หรือร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 โดยผู้เสียหายมีเจตนาที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจึงจะถือเป็นการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (7) ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขในการที่จะเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป มิฉะนั้นพนักงานสอบสวนก็จะมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญานั้นและเกี่ยวกับอำนาจสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการฟ้องอาญาต่อส่วนตัวถ้าไม่มีคำร้องทุกข์หรือคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะทำให้การสอบสวนที่กระทำลงโดยปราศจากอำนาจนั้นเสียไปและส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 120 เมื่อข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏต่อศาลศาลก็ต้องพิจารณายกฟ้อง เนื่องจากการกระทำนั้นไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและหากเป็นคดีประเภทยอมความไม่ได้ ซึ่งเป็นคดีที่มีความผิดต่อแผ่นดิน เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐจะยอมความกันไม่ได้ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ความผิดฐานชิงทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 หรือความผิดฐานปล้นทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 340 เป็นต้น โดยในการดำเนินคดีแม้ว่าผู้เสียหายจะไม่เอาผิดกับผู้กระทำผิดก็ตามแต่เมื่อผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว เรื่องดังกล่าวก็ไม่อาจจะยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินคดีต่อไป จะเห็นได้ว่าอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้หรือ เป็นคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่ยอมความไม่ได้ จะต้องผ่านการรับคำร้องทุกข์โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการรับเรื่องร้องทุกข์ก่อนการดำเนินคดีในขั้นตอนต่อไปแต่เนื่องจากความผิดทางอาญามี 2 ประเภทคือ ความผิดอาญาต่อแผ่นดิน (ความผิดยอมความไม่ได้) กับความผิดอาญาต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) หากเป็นกรณีคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ ต่อพนักงานสอบสวนตามระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 121 ก่อนเสมอ (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562, 2562); (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564, 2564)

ปัจจุบัน มีบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาเป็นจำนวนมากเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ ที่ผิดเคือง ส่งผลกระทบให้มีผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเดือดร้อนต้องหาที่พึ่งทางกระบวนการยุติธรรมจึงต้องไปดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแต่อาจจะถูกพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์ สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายอาญาและมีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนไม่เปิดช่องว่างให้พนักงานสอบสวนนั้นใช้ดุลยพินิจในรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (ภาคภูมิ เดชะเรืองศิลป์, 2549) ซึ่งหากเป็นการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากพนักงานสอบสวนไม่รับเรื่องร้องทุกข์ถือเป็นการกระทำความผิดในทางอาญาซึ่งได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เรื่องของความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และมีความผิดทางวินัยฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี แต่ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้พนักงานสอบสวนยอมใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์ทั้งที่รู้ว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นความผิดแต่เลือกที่จะเลี่ยงไม่รับคำร้องทุกข์เพื่อลดภาระของคนที่ล้นมือ เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับภาระงานที่ล้นมือ (พรอุมา วงศ์เจริญ, 2563) หรือบางครั้งใช้ดุลยพินิจโดยผิดพลาดไปโดยวินิจฉัยว่าเป็นคดีแพ่งเพราะบางคดีแทบจะแยกไม่ออกกว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือสาเหตุมาจากพนักงานสอบสวนถูกคำสั่งโยกย้ายมาจากการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอื่น เช่น เดิมปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายปราบปรามแต่ถูกคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายให้มาปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายสอบสวน ทำให้ขาดความชำนาญในการสอบสวน ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรักและรับผิดชอบในหน้าที่หรือเป็นเพราะนโยบายการบริหารงานภายในองค์กรทำให้พนักงานสอบสวนถูกผู้บังคับบัญชาแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอิสระในการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่จากปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ และทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่พึ่งที่สำคัญยิ่ง หากกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงการใช้สิทธิได้จริง กระบวนการยุติธรรมในชั้นต่อไปก็ไม่อาจดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาปัญหาดังกล่าวเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริงแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา
2. เพื่อเสนอแนวทางในการนำหลักดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบการปฏิบัติการมีส่วนร่วม โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อทราบถึงปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในกรณีไม่รับคำร้องทุกข์ โดยใช้หลักการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (Research Process) ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย จำนวน 17 คน การวิจัย “ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา” ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรภาค 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้ ทำการกำหนดกลุ่มประชากรแบบเจาะจง โดยคัดเลือกผู้บังคับบัญชา พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ และประชาชนที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการกำหนดเขตการศึกษาวิจัยในรูปแบบพื้นที่ โดยกำหนดเขตพื้นที่ออกมา 3 รูปแบบ เพื่อให้เห็นว่าการที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวให้ครอบคลุมจะต้องอาศัยความคิดเห็นของประชากรที่เป็นเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ ซึ่งย่อมมีความคิดเห็นที่ตรงกันหรือแตกต่างกัน ประกอบกับการได้รับวัฒนธรรม ประเพณี การศึกษา ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกัน จึงจำต้องแบ่งเขตเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เขตพื้นที่เมือง ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท ได้แก่ อำเภอพุนพิน และเขตพื้นที่ห่างไกลเมืองหรือที่ติดเขตจังหวัดอื่น อันได้แก่ อำเภอชัยบุรี อำเภอเคียนซา และอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมจำนวน 17 ท่าน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 กลุ่มผู้บังคับบัญชา เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับคำร้องทุกข์ของพนักงานสอบสวนภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 2 ท่าน

- 1.2 กลุ่มปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการรับคำร้องทุกข์และปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

- 1.3 ผู้เสียหายและบุคคลทั่วไป เป็นผู้ให้ข้อมูลในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน

หลังจากกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสัมภาษณ์แล้วมีขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพความสอดคล้องของเนื้อหาโดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อดำเนินโครงการวิจัยให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1 ท่าน ตามที่สำนักงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้กำหนด เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญบันทึกจดบันทึก และนำมาถอดเทป สรุปประเด็นเพื่อนำมาเป็นแนวทางการนำไปใช้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการรับเรื่องการร้องทุกข์ของพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนกรณีไม่รับคำร้องทุกข์คดีอาญา และผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) ตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับผู้บังคับบัญชา พนักงานสอบสวน และผู้เสียหายใน ทั้งในชุมชน อำเภอเมืองชุมชนใกล้เคียงและชุมชนชนบท เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาการร้องทุกข์ของประชาชนอย่างครอบคลุม โดยมีแนวทางสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการจดบันทึกอย่างละเอียด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูล บทความ หนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญา โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากประวัติการร้องทุกข์และผู้วิจัยได้ศึกษาการรับคำร้องทุกข์ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากนั้นนำข้อดีมาเสนอเพื่อปรับใช้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยแบบอุปนัย และนำเสนอเป็นพรรณนาโวหาร เพื่อเสนอรูปแบบการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญาในพื้นที่ที่ลงสัมภาษณ์ ในเขตตำรวจภูธรภาค 8 พื้นที่รับผิดชอบของภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา มีสาเหตุดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับคำร้องทุกข์ หากมองตามตัวบทกฎหมายอาจจะกล่าวได้ว่าไม่ต้องใช้ดุลยพินิจในการรับคำร้องทุกข์เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบกรมตำรวจ รวมถึงคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 419/2556 ได้มีการบัญญัติและวางระเบียบไว้ชัดเจนว่าหากเป็นคดีอาญาพนักงานสอบสวนต้องรับคำร้องทุกข์ทุกคดี แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องใช้ดุลยพินิจในการรับคำร้องทุกข์ เพราะเมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ไม่ว่าจะร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือร้องทุกข์ด้วยทำหนังสือก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ต้องพิจารณาโดยการรับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จากนั้น

ก็ต้องใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หากเป็นคดีอาญาก็จะต้องรับคำร้องทุกข์และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีต่อไป ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์จึงได้ข้อมูลดังต่อไปนี้ การใช้ดุลยพินิจในการรับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นงานที่ทำทนาย เนื่องจากการสอบสวนเป็นหัวใจของการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยปรับให้เข้ากับข้อกฎหมาย โดยจะต้องแยกประเภทคดีว่าเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่ง จึงเป็นการใช้ดุลยพินิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นอย่างมาก มิฉะนั้นอาจจะส่งผลเสียต่อการตั้งรูปคดี และการดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนแบกรับภาระหนัก ประกอบกับต้องทำงานภายใต้นโยบายการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา ทำให้ขาดความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการทำงาน หากขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาอาจจะถูกลงโทษหรือโดนกลั่นแกล้งได้ และอีกนัยหนึ่งหากปฏิบัติหน้าที่บกพร่องก็จะถูกประชาชนร้องเรียน ด้วยความสำคัญของการไม่เป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจในการรับเรื่องร้องทุกข์หากปล่อยให้อำนาจอยู่ในความดูแลขององค์กรใดองค์กรหนึ่งย่อมก่อให้เกิดการแทรกแซง หากแต่จะต้องมีการถ่วงดุลเพื่อให้หลายคนเข้ามาร่วมกันใช้อำนาจ (พนักงานสอบสวน A1 - A4, 2563)

ประการที่สอง กรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับเรื่องร้องทุกข์เอาไว้แต่ไม่ได้ดำเนินคดี ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนโดยประวิงเวลาทำให้งานล่าช้า กระทั่งไม่มีการสืบสวนสอบสวนจนเวลาผ่านไปแล้วผู้เสียหายไปตามความคืบหน้าพบว่า คดีขาดอายุความนั้นในการติดตามเรื่องการร้องทุกข์ของผู้เสียหายไม่มีระเบียบหรือข้อบังคับใดบัญญัติไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ เป็นหน้าที่ของผู้มาร้องทุกข์ที่จะต้องคอยติดตามประสานงานต่อพนักงานสอบสวนผู้รับเรื่องไว้โดยเฉพาะ จากข้อเท็จจริงพบว่าผู้เสียหายบางรายมาแจ้งความไว้แล้วก็ได้มีการมาติดตามคดีแต่อย่างไร แต่หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องความเสียหายที่เป็นเงิน ผู้เสียหายก็จะมาตามเรื่องว่าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินคดีไปถึงขั้นตอนไหน เพราะฉะนั้นหากผู้เสียหายไม่ได้มีการติดตามการร้องทุกข์ และพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งรายงานเรื่องดังกล่าวก็อาจจะล่าช้าหรือบางครั้งอาจจะไม่ได้เข้าสู่การดำเนินคดีต่อไปได้ ประกอบกับผู้เสียหายขาดความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับกฎหมายเมื่อถูกปฏิเสธหรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติงานล่าช้าจึงไม่กล้าที่จะไปโต้แย้งแต่อย่างใด

ประการที่สาม จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยพบว่า กรณีผู้เสียหายไม่ประสงค์ไปร้องทุกข์ เนื่องจากดำเนินการร้องทุกข์แล้ว แต่กลับถูกพนักงานสอบสวนปฏิเสธการรับคำร้องทุกข์ (ผู้เสียหาย C1-C10, 2563) การที่พนักงานสอบสวนปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์ ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่เชื่อมั่นในการทำงานของพนักงานและทำให้ไม่ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงทำให้ไม่ประสงค์จะร้องทุกข์อีกต่อไป (ผู้เสียหาย C2-C3, 2563) โดยทั่วไปเมื่อผู้เสียหายหรือผู้กล่าวโทษ มาร้องทุกข์กล่าวโทษ ตามคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบปฏิบัติไว้ว่า เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องพึงระลึก

อยู่เสมอว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ หรือผู้กล่าวโทษอาจกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษตามกฎหมาย การที่พนักงานสอบสวนไม่รับร้องทุกข์นั้น คำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบปฏิบัติไว้ว่า ไม่ว่าเหตุจะเป็นเหตุหรืออ้ำ หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม และห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจของตน ต้องดูว่าการกระทำความผิด หรือบริเวณที่เกิดเหตุอยู่บริเวณใดก็ต้องทำหนังสือไปยังท้องที่นั้น และหากพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีที่ผู้ร้องทุกข์ได้มาร้องทุกข์นั้นเป็นคดีแพ่ง ตามระเบียบดังกล่าวหากเห็นว่าเป็นคดีแพ่งให้พนักงานสอบสวนเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน โดยพิจารณาสั่งภายใน 24 ชั่วโมง หากผู้บังคับบัญชา หัวหน้าหน่วยงาน พิจารณา วินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นคดีแพ่งก็ให้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อไป

2. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบการดำเนินคดีอาญา การสอบสวนและวิธีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการรับคำร้องทุกข์ของพนักงานสอบสวนดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างการร้องทุกข์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสพบว่า วิธีการร้องทุกข์ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเริ่มต้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นโดยผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ต่อตำรวจฝ่ายคดี หรือบุคคลที่มีใช้ผู้เสียหายกล่าวโทษ หรืออาจเป็นตำรวจฝ่ายคดีเริ่มทำการสอบสวนเองโดยที่มิได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก็ได้ ส่วนการเริ่มต้นการสอบสวนเนื่องจากทราบสาเหตุเอง หรือมีการร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อตำรวจฝ่ายคดี กรณีเช่นนี้ตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรายงานให้พนักงานอัยการทราบและจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการว่าจะให้ดำเนินการต่อไปอย่างไร โดยคำสั่งของพนักงานอัยการจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 40 ให้อำนาจพนักงานอัยการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษได้โดยตรง แล้ววินิจฉัยว่าการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษดังกล่าว เป็นความผิดอาญาหรือไม่ หากพิจารณาแล้วไม่เป็นความผิดทางอาญา ก็อาจมอบให้ตำรวจฝ่ายคดี ทำการสอบสวนภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ

ส่วนการสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสืบสวนสอบสวนโดยตำรวจ และการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ หากจะมีการฟ้องร้องต้องมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนรัฐทำหน้าที่ฟ้องร้องเอง (ประมวลกฎหมายอาญา, 2517) ซึ่งตำรวจฝ่ายคดี หรืออัยการร้องให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวน ผู้พิพากษาต่างทำหน้าที่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ 2) การสืบสวนสอบสวนของผู้พิพากษา 3) การพิจารณาคดีของศาล เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกระบวนการพิจารณาคดีที่แบ่ง

ออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนฟ้องและขั้นตอนหลังฟ้องกับกระบวนการพิจารณาคดีในประเทศไทย ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่ความแตกต่างในการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของขั้นตอนก่อนฟ้องของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะมีฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มแรกคือ ตำรวจ พนักงานอัยการ และยังมีผู้พิพากษาสอบสวน เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการสอบสวน ซึ่งถือว่าเป็นการถ่วงดุลและทบทวนการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน ทำให้เห็นความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด ต่างจากประเทศไทยที่มอบอำนาจในการรับคำร้องทุกข์และการสอบสวนให้แก่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่พนักงานอัยการและผู้พิพากษามีได้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใดจึงเห็นควรจะต้องนำแนวปฏิบัติวิธีการร้องทุกข์ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ พนักงานอัยการมีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษได้โดยตรงแล้ววินิจฉัยว่าการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษดังกล่าวเป็นความผิดอาญาหรือไม่เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน

2.2 ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างในการร้องทุกข์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ พบว่า การสอบสวนการดำเนินคดีขั้นก่อนฟ้องของประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษได้มีการแยกอำนาจการสอบสวนและอำนาจการฟ้องร้องออกจากกัน พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ ภายในสถานีตำรวจ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในสถานี คือ อำนาจการควบคุมและปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา เป็นหน้าที่ของพนักงานควบคุม การสอบปากคำ การทำแผนที่เกิดเหตุกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน และพนักงานสอบสวนจะทำการสอบปากคำได้ต้องได้รับอนุญาตจากฝ่ายควบคุมก่อน แต่การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนไม่ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การตรวจสอบการรับเรื่องร้องทุกข์และการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยที่ไม่มีพนักงานอัยการ และผู้พิพากษาเข้ามาตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจ ดังเช่นประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสแต่อย่างใด

การร้องทุกข์ในประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ เริ่มจากผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่ในการรับคำร้องทุกข์ หรือผู้กล่าวโทษได้กล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วยวาจา ทางโทรศัพท์ ด้วยการส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือไปร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจก็ได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว จะต้องบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกทางคอมพิวเตอร์ และตรวจสอบรายละเอียดพฤติกรรมต่าง ๆ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวไม่มีพยานหลักฐานใด ๆ หรือพยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีต่อไป ก็จะมีการบันทึกไว้ในส่วนการดำเนินการว่า ไม่มีการดำเนินการต่อไป ส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือมีผู้ต้องสงสัยแต่ปราศจากพยานหลักฐาน บางครั้งผู้เสียหายอาจจะร้องขอให้ทำการสืบสวน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจมักยืนยันว่า ไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้ การศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว

ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลการสัมภาษณ์จากการทำดัชนีพนธ์ (มานะ เผาะช่วย, 2556) ซึ่งได้เดินทางไปศึกษาวิจัยที่ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ ณ สถานีตำรวจกลางเมืองพอร์ต (Portsmouth Central Police Station) จังหวัดแฮมเชอร์ (Hampshire) ทำให้ได้รับทราบถึงข้อมูลการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีจำนวน ประมาณ 90 % ของการแจ้งความร้องทุกข์ของประชาชน แม้บางครั้งผู้เสียหายจะร้องขอให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเริ่มคดีได้ และพบว่าไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายที่จะอุทธรณ์คัดค้านดุลยพินิจดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

กรณีดังกล่าวหากเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่า การดำเนินคดีขึ้นก่อนฟ้องของประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษมีการแบ่งแยกอำนาจการสอบสวนออกจากอำนาจในการฟ้องร้องคดีอย่างสิ้นเชิง โดยมีองค์กรตำรวจเป็นองค์กรหลักในการดำเนินคดีทำหน้าที่ในการสอบสวนคดี และพนักงานอัยการ ผู้พิพากษามีได้มีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งมีได้มีความแตกต่างจากประเทศไทย ถึงแม้ว่าพนักงานอัยการในประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนมากนัก ในทางปฏิบัติพบว่า พนักงานสอบสวนจะปรึกษาพนักงานอัยการและขอความเห็นจากพนักงานอัยการเสียก่อนเพื่อให้เกิดความรัดกุมในการปฏิบัติงาน

สำหรับวิธีการรับเรื่องร้องทุกข์ในประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษและประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกัน โดยการร้องทุกข์เริ่มจากการที่ผู้เสียหาย ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือบุคคลที่มีใช้ผู้เสียหายกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน โดยสามารถร้องทุกข์ด้วยวาจา หรือทำเป็นหนังสือก็ได้ แต่ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษเปิดช่องสำหรับวิธีการร้องทุกข์เพิ่มเติมโดยช่องทางโทรศัพท์ หรือจะส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ก็ได้

สำหรับปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องทุกข์ประเทศประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ พบว่า มีความคล้ายคลึงกันกับประเทศไทยกล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ และใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าจะรับคำร้องทุกข์คดีดังกล่าวหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายยังมีช่องว่างทำให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบได้ และยังไม่มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลยพินิจดังกล่าว อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติใดบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายในการอุทธรณ์คัดค้านดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน เพื่อเป็นการตรวจสอบและทบทวนการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบของพนักงานสอบสวนจึงเห็นควรนำแนวปฏิบัติวิธีการร้องทุกข์ของประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษที่เป็นข้อดีโดยผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ทางหรือด้วยการส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา มีดังนี้

ประการที่หนึ่ง พนักงานสอบสวนไม่รับเรื่องร้องทุกข์โดยให้เหตุผลว่าเป็นคดีแพ่งให้ผู้เสียหายไปดำเนินการในทางแพ่ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายบางรายไม่กล้าที่จะโต้แย้งกับพนักงานสอบสวน เพราะตนเองขาดความรู้ทางด้านกฎหมาย และปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายที่จะอุทธรณ์คัดค้านดุลยพินิจดังกล่าวของตำรวจแต่อย่างใด สำหรับกรณีไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการอุทธรณ์คัดค้านดุลยพินิจ (มานะ เผาะช่วย, 2556)

ประการที่สอง กรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับเรื่องร้องทุกข์เอาไว้แต่ไม่ได้ดำเนินคดีต่อไป คือ ไม่มีการสืบสวน สอบสวน จนเวลาผ่านไป ประกอบกับผู้เสียหายมิได้ติดตามสอบถามความคืบหน้าพบว่า คดีขาดอายุความ จากการสัมภาษณ์ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อผู้ร้องทุกข์ทำให้เสียสิทธิในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด ก่อให้เกิดคำถามต่อไปว่าใครจะเป็นคนรับผิดชอบความเสียหายดังกล่าว

ประการที่สาม คือ ผู้เสียหายที่ไม่ประสงค์ร้องทุกข์ต่อไปเนื่องจากถูกพนักงานสอบสวนปฏิเสธไม่รับคำร้องทุกข์ ทำให้ผู้เสียหายขาดความเชื่อมั่นในการทำงานของพนักงานสอบสวนว่าจะสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้จริง ผู้เสียหายจึงไม่ประสงค์ที่จะดำเนินการร้องทุกข์อีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่ ประกอบกับปัญหาที่ผู้เสียหายไม่เข้าใจว่าเป็นคดีอาญาหรือไม่ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้เสียหายที่อยู่ในเขตชนบทส่วนใหญ่จะไม่ได้แจ้งพนักงานสอบสวนที่ทำความเห็นหรือปฏิเสธไม่รับเรื่องร้องทุกข์ ส่วนผู้เสียหายที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองที่มีความเจริญบางส่วนจะมีความรู้ ความเข้าใจในการร้องทุกข์และสามารถเข้าถึงผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมาย อย่างเช่น ทนายความ ผู้เสียหายก็ได้รับสิทธิในการดำเนินคดีได้มากขึ้น (วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่, 2561)

2. แนวทางในการนำหลักดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องร้องทุกข์ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบการดำเนินคดีอาญา การสอบสวน และวิธีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการรับคำร้องทุกข์ของพนักงานสอบสวน ได้แก่

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างการร้องทุกข์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเห็นได้ว่า กระบวนการในชั้นก่อนฟ้องของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสทำงานกันอย่างเป็นระบบ และมีการตรวจสอบอำนาจการใช้ดุลยพินิจโดยพนักงานอัยการอีก

ขั้นตอนหนึ่ง (มานะ เผาะช่วย, 2556) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้เสียหายและทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีประสิทธิภาพ

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างในการร้องทุกข์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ เห็นได้ว่า ประเทศไทยควรที่จะนำวิธีการร้องทุกข์ของประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษโดยการร้องทุกข์ทางโทรศัพท์หรือการส่งข้อความอิเล็กทรอนิกส์ (มานะ เผาะช่วย, 2556) มาปรับใช้ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญาผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายในทางปฏิบัติพบว่าพนักงานสอบสวนต้องใช้ดุลยพินิจในการรับคำร้องทุกข์ว่าเป็นการกระทำความผิดในทางอาญาหรือไม่หากใช้ดุลยพินิจโดยอำเภอใจก็จะส่งผลเสียต่อผู้เสียหายเป็นอย่างมาก 2) กรณีพนักงานสอบสวนได้รับเรื่องร้องทุกข์เอาไว้แต่ไม่ได้ดำเนินคดีเกิดจากการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนโดยประวิงเวลาทำให้งานล่าช้า บางคดีแจ้งความร้องทุกข์ไว้แต่ไม่มีการสืบสวน สอบสวน จนในที่สุดเรื่องดังกล่าวได้ขาดอายุความ 3) กรณีผู้เสียหายไม่ประสงค์ไปร้องทุกข์เนื่องจากการดำเนินการร้องทุกข์แล้วแต่กลับถูกพนักงานสอบสวนปฏิเสธการรับคำร้องทุกข์ ทำให้ผู้เสียหายเกิดความท้อแท้ ไม่มั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน 4) สำหรับปัญหาพนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อยทำให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจไม่รับคำร้องทุกข์เพราะไม่สามารถรับคดีทุกคดี อีกทั้งพนักงานสอบสวนถูกโยกย้ายมาจากสายงานอื่นขาดใจรักและขาดความเชี่ยวชาญที่ชัดเจน ทำให้เกิดการวินิจฉัยที่ผิดพลาด และยังรวมถึงคดีที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ทำให้ไม่มีใครเสนอมารับงานด้านสอบสวน 5) ค่าตอบแทนในการทำสำนวนไม่สอดคล้องกับภาระงานประกอบกับไม่ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์อย่างเต็มที่ทำให้พนักงานสอบสวนเลือกที่จะเลี่ยงไม่รับคำร้องทุกข์ ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการนำหลักดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรับเรื่องร้องทุกข์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนและเกิดการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กล่าวข้อเสนอแนะในบทความวิชาการเรื่องปัญหาผู้เสียหายในการนำคดีอาญามาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนซึ่งอยู่ในข้อเสนอแนะประการที่หนึ่ง ประการที่สอง และประการที่สาม เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายที่ร้องทุกข์และระบบราชการ จึงมีความจำเป็นต้องนำข้อเสนอแนะเรื่องดังกล่าวมากล่าวไว้ในบทความวิจัยในตอนท้ายนี้และควรมีการปรับปรุงในประเด็นดังกล่าวต่อไป อนึ่งการที่ผู้วิจัย

ได้ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้นี้จึงได้ทำการเสนอแนะในประเด็นสี่ถึงประเด็นที่หก รายละเอียดปรากฏดังต่อไปนี้ ประเด็นที่หนึ่ง เพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนให้เหมาะสมกับภาระงานไม่ต้องแบกรับภาระมากเกินไปทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้นและเห็นควรให้มีการจัดให้มีผู้ช่วยพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกเพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ ประเด็นที่สอง หน่วยงานบังคับบัญชาจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกและมีการควบคุมจรรยาบรรณพนักงานสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงหน้าที่อย่างเคร่งครัด ประเด็นที่สาม ควรมีสถาบันอบรมและพัฒนาบุคลากรสอบสวนกำหนดให้มีการเพิ่มระยะเวลาจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความถูกต้องแม่นยำตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประเด็นที่สี่ ควรให้มีการบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายที่จะอุทธรณ์คัดค้านการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนประเด็นที่ห้า ควรเพิ่มค่าตอบแทนในการทำสำนวนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประเด็นที่หก ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนควรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริงโดยที่ไม่เข้าไปครอบงำการใช้ดุลยพินิจและรับฟังความเห็นของพนักงานสอบสวนมากยิ่งขึ้นและควรมีหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจ ประเด็นสุดท้ายผู้วิจัยเห็นควรเสนอเพิ่มช่องทางในการร้องทุกข์โดยช่องทางโทรศัพท์หรือจะส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) อย่างเช่น ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการร้องทุกข์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทั้งระบบดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์.

ผู้เสียหาย C1-C10. (7 กันยายน 2563). ความรู้ความเข้าใจในการร้องทุกข์. (นางสาวพรอุมาวงศ์เจริญ, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้เสียหาย C2-C3. (7 กันยายน 2563). ปัญหาเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย. (นางสาวพรอุมาวงศ์เจริญ, ผู้สัมภาษณ์)

พนักงานสอบสวน A1 - A4. (11 กันยายน 2563). ดุลยพินิจกับการปฏิบัติหน้าที่. (นางสาวพรอุมาวงศ์เจริญ, ผู้สัมภาษณ์)

พรอุมาวงศ์เจริญ. (2563). ปัญหาผู้เสียหายนำคดีอาญามาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 4(1), 93-119.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564. (2564).

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562. (2562).

ภาคภูมิ เดชะเรืองศิลป์. (2549). ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำคดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กรณีศึกษาพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มานะ เผาะช่วย. (2556). ระบบการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่. (2561). มาตรการทางกฎหมายเพื่อตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนโดยพนักงานอัยการ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 171-193.

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๑๗๗/๒๕๖๔

เรื่อง การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นสมควรกำหนดการดำเนินการในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวนตามมาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการรับแจ้งความในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งของพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจทำการสอบสวนในคดีนั้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑(๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจึงออกคำสั่ง ดังนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๑๖๒๖ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญานอกเขตอำนาจพนักงานสอบสวน

(๒) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๒๑๙๒ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจพนักงานสอบสวน

ข้อ ๒ ในคำสั่งนี้หากคำใดมีคำอธิบายไว้ ให้ถือคำอธิบายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ข้อ ๓ ในคำสั่งนี้

(๑) “ตำรวจ” หมายความว่า ตำรวจซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) “ข้าราชการตำรวจ” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจประเภทที่มียศและไม่มียศตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

(๓) “คำแจ้งความ” หมายความว่า เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผู้แจ้งความได้แจ้งต่อผู้รับแจ้งความซึ่งอาจเกี่ยวกับคดีอาญาหรือไม่ก็ตาม

(๔) “ผู้แจ้งความ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้มาแจ้งคำแจ้งความต่อผู้รับแจ้งความ

(๕) “ผู้รับแจ้งความ” หมายความว่า ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งได้รับแจ้งคำแจ้งความจากผู้แจ้งความ

(๖) “รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า รายงานประจำวันที่ได้มีการจัดทำขึ้นในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับใช้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของตำรวจ และงานที่ตำรวจได้ปฏิบัติในวันหนึ่ง ๆ ไว้เป็นหลักฐานในแต่ละวันมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น และตำรวจได้จัดการไปอย่างไร

(๗) “อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เช่นว่านั้น

ข้อ ๔ เมื่อมีผู้มาแจ้งความต่อตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนที่อยู่นอกเขตอำนาจการสอบสวน ให้ผู้รับแจ้งความรับคำแจ้งความนั้นไว้ หากเป็นกรณีผู้แจ้งความได้รับมอบอำนาจให้มาแจ้งความ ให้ขอหนังสือมอบอำนาจหรือเอกสารอื่นใดที่แสดงถึงการมอบหมายให้มาแจ้งความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการรับคำแจ้งความ

ข้อ ๕ เมื่อคำแจ้งความนั้นมีลักษณะเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจของตน การลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา หรือรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร ให้ปรากฏรายละเอียดชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒ (๗) (๘) และมาตรา ๑๘ และหรือมาตรา ๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีต้องออกเลขคดี แต่ให้ออกเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรนอกเขต (คดีอาญา/จราจร ที่ นข./.....ของ.....) เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินคดี ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะทำการบันทึกปากคำผู้แจ้งความประกอบคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษด้วยหรือไม่ก็ได้

ความผิดอันยอมความได้ แม้จะร้องทุกข์นอกเขตอำนาจการสอบสวน เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ย่อมถือเป็นการร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๖ ให้นำระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีดำรวจมาใช้ในการลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา และรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจรตามข้อ ๕ โดยอนุโลม

ข้อ ๗ เมื่อมีการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร ให้ส่งสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และเอกสารประกอบคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ (ถ้ามี) ไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนโดยเร็ว ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ทั้งนี้ หากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจส่งเรื่องไปทางโทรสาร หรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นไปก่อน แล้วจึงส่งสำเนารายงานประจำวันดังกล่าวพร้อมรับรองสำเนาถูกต้องดังกล่าว พร้อมเอกสารอื่นที่เป็นต้นฉบับไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจการสอบสวน

(๒) กรณีลงระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ วิธีการส่งรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ หากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจส่งเรื่องไปทางโทรสาร หรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นไปก่อน และหากมีเอกสารประกอบคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้ส่งต้นฉบับไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนโดยเร็ว ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข้อ ๘ เมื่อหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวน ได้รับเรื่องตามข้อ ๗ แล้ว ให้มอบหมายพนักงานสอบสวนรับผิดชอบดำเนินการสอบสวนตามอำนาจและหน้าที่ โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) บันทึกรายละเอียดต่างๆ ตามที่ได้รับเรื่องไว้ในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หรือสมุดสารบบการดำเนินคดีจราจรทางบก และลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา หรือรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจราจร และบันทึกในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) และให้รีบดำเนินการสอบสวนโดยมิชักช้า

(๒) การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน ยังมีอาจถือได้ว่าเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงให้ออกหมายเรียกผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ เพื่อมาทำการบันทึกปากคำ โดยเร็ว

(๓) การส่งประเด็นการสอบสวน พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ อาจส่งประเด็นไปยังพนักงานสอบสวน ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนปากคำแทน ดังที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๘(๑) ก็ได้

หากเป็นเรื่องที่มีได้เกิดในเขตอำนาจการสอบสวนของตน ให้ส่งเรื่องไปยังสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่มีอำนาจการสอบสวนโดยเร็ว สำหรับวิธีการส่งเรื่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่ได้รับเรื่องดังกล่าวดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งต่อไป

ข้อ ๙ หน่วยงานใดจะเริ่มดำเนินการรับแจ้งความที่มีลักษณะเป็นรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวนผ่านระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ สถานีตำรวจ ให้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

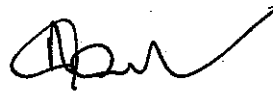
ข้อ ๑๐ บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในคำสั่งนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ข้อ ๑๑ วิธีปฏิบัติเรื่องใดที่มีกำหนดในคำสั่งนี้ไว้โดยเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

QR code คำสั่งที่ยกเลิก